

Reykjavík 29.04.97

Um: Frumvarp til laga um lögræðislög, 410. mál , heildarlög.

Við er til ítarlegur meðfylgjandi greinargerðar Kristínar Jónasdóttur, framkvæmdastjóra Barnaheilla, sem send var nefnd þeirri sem samdi frumvarpið. Eins og fram kemur í greinargerð Kristínar og ítrekað er í þessari umsögn mæla Barnaheill eindregið með því að Alþingi taki af skarið og hækki sjálfræðisaldurinn í 18 ár. Í ágætri greinargerð með frumvarpinu eru helstu rökin með og á móti hækkun sjálfræðisaldurs rakin (bls. 29-31). Tekið er undir rökin sem þar koma fram og mæla með hækkun sjálfræðisaldurs. Í þessari umsögn verður hnykkt á nokkrum atriðum og auk þess gerð að umtalsefni þau rök sem fram hafa komið gegn breytingum á sjálfræðisaldurinum.

Breyttar þjóðfélagsaðstæður hafa m.a. leitt til þess að uppeldisaðstæður í fjölskyldum og félagslegar aðstæður æskufólks hafa gerbreyst. Einkum hafa þessar breytingar orðið hraðar og róttækar á seinni hluta þessarar aldar. Þorri þeirra ungmenna sem fengu sjálfræði 16 ára á fyrri hluta aldarinnar var kominn út á vinnumarkaðinn, gjarnan við fermingaráldur. Í dag er flest æskufólk í heimahúsum, undir handleiðslu foreldra sinna fram á þrítugsaldurinn. Þessi staða setur foreldra í verulegan vanda. „Yfirvofandi“ sjálfræðisaldur verður til þess á mörgum heimilum að foreldrar gefa 13-15 ára unglingum ótímabært frelsi til útivista, umbera nauðugir áfengisneyslu o.fl., af ótta við að eðlilegur agi verði til þess að allt „springi í loft upp“ þegar 16 ára aldri er náð. Vert er að undirstrika að hér er ekki verið að tala um foreldra í sérstökum uppeldisvanda eða unglinga á alvarlegum glapstigum, heldur virðist þetta vera verulega útbreidd staða á heimilum landsins. Þetta er mikilvæg skýring á þeim óeðlilega útivistartíma sem tíðkast meðal íslenskra unglinga og þeirri barnadrykkju sem við höfum því miður horft upp á aðgerðarlítið fram til þessa.

Það er rökrétt og raunar nauðsynlegt að foreldrar gefi börnum sínum aukið svigrúm þegar fullorðinsárin nálgast. Fullorðinsárin koma hins vegar of snemma hjá íslenskum unglingum. Þetta aukna svigrúm eru þeir að fá á tíma mikilla þroskabreytinga (líkamlegra, vitsmunalegra, tilfinninga- og félagslegra), þegar þeir þurfa mjög á dyggri handleiðslu foreldra sinna að halda; foreldra sem hafa sjálfstraust til að beita þau nauðsynlegum aga; foreldra sem búa við löggjafarsamkundu sem hefur kjark til að taka af skarið og gera nauðsynlegar breytingar á lögum svo þau verði í takt við ríkjandi aðstæður í þjóðfélaginu, þó það muni kosta tímabundnar óvinsældir meðal æskufólks.

Þetta eru meginrökin fyrir hækkun sjálfræðisaldurs að mati Barnaheilla. Unglingar fá sjálfræði á viðkvæmu þroskaskeiði og þetta ótímabæra sjálfræði setur stóran hluta íslenskra foreldra í vanda við að handleiða börn sín gegnum þessi mikilvægu ár. -

Fullyrða má að þar sem hlutirnir ganga vel fyrir sig, þá „nýti” unglíngarnir sér ekki það sjálfræði sem þeir hafa lögum samkvæmt, heldur kjósi að lúta handleiðslu foreldra sinna.

Þegar íslensk ungmenni eru orðin sjálfráða, en ekki lögráða skapast einnig vandamál hjá stórum hluta íslenskra fjölskyldna. Vaknað hafa spurningar um rétt foreldra til að fylgjast með framvindu náms barna sinna eftir 16 ára aldur. Stjórnendur framhaldsskóla telja sig ekki hafa rétt á að upplýsa foreldra þar um þar sem börn þeirra séu sjálfráða og þar af leiðandi í námi á eigin vegum. Hins vegar eru foreldrar framfærsluskyldir gagnvart börnum sínum til 18 ára aldurs. Aðhald framhaldsskólanna gagnvart nemendum er gjarnan sáralítið. Foreldrar nemenda sem eru að flosna upp úr námi komast því oftlega ekki að því hvert stefnir fyrr en í óefni er komið. Foreldrar sem samkvæmt lögum eru framfærsluskyldir gagnvart sjálfráða börnum sínum, hafa sem sé ekki rétt á að fylgjast með eðlilegum hætti með framvindu náms barna sinna. Enn skal undirstrikað að hér er ekki verð að tala um foreldra í sérstökum uppeldisvanda, eða unglínga á glapstígum, heldur er þetta vandamál sem stór hluti foreldra sem eiga unglínga í framhaldsskólum standa frammi fyrir. - Er hugsanlegt að hið mikla brottfall í fyrstu bekkjum framhaldsskóla, megi að hluta til skýra með þessari óljósu stöðu foreldranna?

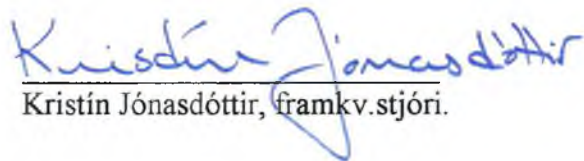
Rök gegn hækkun sjálfræðisaldurs. Athugasemdir.

1. Fram kemur að verið sé að „...svipta stóran hóp ungmenna rétti til að takast á við sjálfsábyrgð og það muni mæta verulegri andstöðu hjá unglíngum.” - Vissulega má búast við andstöðu hjá unglíngum við slíkar breytingar, hins vegar er ekki hægt að líta á slíkt sem fullgild rök gegn hækkun sjálfræðisaldurs. Ekki nema lítið sé á það ófremdarástand sem nú ríkir í útivistarmálum og áfengisneyslu barna og unglínga sem áunnin rétt sem semja þurfi sérstaklega um, ef taka á hann frá æskufólkinu. Vissulega er mikilvægt að ungmennin fái að tjá sig um fyrirhugaðar breytingar, en ábyrgðin hvílir á fullorðna fólkinu að taka ákvörðun.
2. Einnig að „...einkum (sé) verið að reyna að ná til hóps unglínga sem sé á villigötum vegna neyslu vínuafna eða vegna afbrota, en þetta sé lítill hópur og ekki vænlegt að skerða réttindi allra á þessu aldurs skeiði vegna fárra einstaklinga.” Eins og fram hefur komið hér að framan er það mat Barnaheilla að gildandi lög um sjálfræðisaldur hafi vankanta sem hafi áhrif á stóran hluta íslenskra heimila. Hins vegar er sá vandi sem núverandi sjálfræðisaldur skapar barnaverndaryfirvöldum, meðferðaraðilum og foreldrum unglínga í vanda, einnig veigamikil rök í málinu. Þá er það afar afstætt hvað telst „fáir einstaklingar”. Ef þau 180 ungmenni 14-19 ára sem leituðu sér meðferðar á Vog, sjúkrastöð SÁÁ á síðasta ári, þyki svo fámennur hópur, að ekki taki því að færa sjálfræðisaldurinn til samræmis við það sem tíðkast hjá þeim menningarþjóðum sem við berum okkur gjarnan saman við, þá má gjarnan spyrja sig hversu stórar fórnirnar þyrftu að vera til að breytinga væri talin þörf. Sú staðreynd að tveir stærstu aldurshópar nýliða á Vog á síðasta ári voru 20-24 ára og 19 ára og yngri. Mikilvægasta skýringin á að þessir aldurshópar eru svo stórir í sjúklingahópnum er sú, að íslenskir unglíngar byrja svo ungir að drekka og að drykkja þeirra verður fljótt mikil. Þessar aðstæður auka stórlega líkurnar á alkóhólisma á viðkvæmu aldurs skeiði.

3. *Skólaskylda og sjálfræði haldist í hendur.* Þó svo að ákvæði um lengd skólaskyldu og sjálfræðisaldur byggji að verulegu leyti á mati á þroska, verður ekki séð að þarna sé eitthvað beint samhengi á milli.
4. *Aukið sjálfræði komi stig af stigi:* Eins og fram kom hér að framan er það skoðun Barnaheilla að eðlilegt sé að unglingar fái aukið svigrúm til ákvarðana með auknum þroska. Það er hins vegar ekki í takt við ríkjandi aðstæður að 16 ára unglingar ráði sínum málum, öðrum en fjármálum, algjörlega sjálf. Það er of stórt stökk.
5. *Skjólstæðingahópur barnaverndarnefnda stækkar – aukinn kostnaður:* Þetta eru haldbær rök gegn hækkun sjálfræðisaldurs. Þetta mun hafa kostnaðarauka í för með sér fyrir barnaverndaryfirvöld. *Yfirvöld þurfa því að gera upp við sig hvort þau vilja skapa íslenskum fjölskyldum eðlilega lagaramma til að rækja uppeldishlutverk sitt.*

Barnaheill hafa kosið að beina sjónum sínum eingöngu að sjálfræðisaldrinum í þessari umsögn. Ef óskað er eftir umsögn um aðra þætti frumvarpsins er sjálfsagt að verða við því en nauðsynlegt væri að fá til þessa meiri tíma.

Virðingarfyllt,
f.h. formanns Barnaheilla
Einars Gylfa Jónssonar

Kristín Jónasdóttir, framkv.stjóri.

GREINARGERÐ

Samtökin Barnaheill hafa nú um nokkurt skeið talið að nútíma þjóðfélagsaðstæður kalli á hækkun sjálfræðisaldursins úr 16 í 18 ár. Þessi afstaða kom skýrt í ljós m.a. á öðru landsþingi Barnaheilla, sem haldið var í maí fyrr á þessu ári, og í orðum Einars Gylfa Jónssonar, formanns Barnaheilla, í síðasta fréttabréfi samtakanna. Helstu rökin fyrir því að við teljum orðið tímabært og nauðsynlegt að hækka sjálfræðisaldurinn eru:

1. BARNASÁTTMÁLI SAMEINUÐU ÞJÓÐANNA

Samkvæmt Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna sem var staðfestur af Íslands hálfu árið 1992 eru börn skilgreind sem allt fólk yngra en 18 ára. Barnasáttmáli Sp. er alþjóðlegur réttindasamningur allra barna innan ríkja sem hafa staðfest hann. Í dag hafa 188 ríki staðfest samninginn. Enginn alþjóðlegur mannréttindasamningur hefur verið staðfestur af jafnmörgum ríkjum eins og alþjóðasamningurinn um réttindi barnsins.

Það er í raun mikilvæg og merkileg staðreynd, að þessi ríki sem mörg hver búa við ólíka menningu og trúarbrögð, skulu geta komið sér saman um alþjóðlega samning, í daglegu tali nefndur Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna, þar sem kveðið er á um að barn skuli fá að vera barn fram til 18 ára aldurs.

2. ÞJÓÐFÉLAGSBREYTINGAR

Í mörgum löndum heims hafa orðið miklar þjóðfélagsbreytingar á þessari öld. Stórkostlegar tækninýjungar, opnun nýrra markaða, stórbættar samgöngur, fjölmiðlun og hröð þróun í öllum samskiptum á milli ólíkra þjóða, trúarbragða og menningarheima hefur víða leitt til mikilla breytinga á lífsgildum og lífnaðarháttum fólks þar með talið breytinga á viðhorfum til einstaklinga og til gildi fjölskyldulífs

Undanfarna áratugi hafa aðstæður fjölskyldunnar á Íslandi gerbreyst. Breyttir atvinnuhættir, aukin tæknivæðing og búferlaflutningar úr sveit í þéttbýli hafa breytt samfélagslegri stöðu einstaklingsins. Deilt er um hvað af ofangreindu var driffjöðurinn í þeim breytingum sem átt hafa sér stað seinni hluta þessarar aldar á Íslandi en ljóst er að félagsleg tengsl einstaklinga bæði innan fjölskyldunnar og utan hennar hafa einnig tekið miklum hamförum í kölfar breyttra þjóðfélagshátta.

Algengustu lífshættirnir á Íslandi, fyrir ekki svo löngu síðan, var að búa í sveit þar sem stórfjölskyldan stundaði saman sjálfþurftarþúskap til að sjá fyrir sér og sínum. Lítil hluti þjóðarinnar framfleytir sér í dag á þennan hátt. Flestir búa nú í þéttbýli, stunda launavinnu og búa í kjarnafjölskyldum af ýmsum gerðum.

3. FJÖLSKYLDAN OG BREYTT LÍFSGILDI

Uppfræðsla barna

Nú síðustu árin hefur fjölskyldunni verið gefin heldur meiri gaumur en áður og þá sérstaklega félagslegri stöðu barna og unglinga. Hinir nýju atvinnu- og lífshættir hafa haft áhrif á lífsgildi fjölskyldunnar með þeim hætti að **mikilvægi menntunar hefur aukist til muna.**

Fyrir á öldum var litið á barnið sem barn fram til fermingaráldurs en upp úr fermingu lauk formlegri fræðslu að mestu hjá þorra þjóðarinnar og við tóku fullorðinsárin. Margir nutu þó áfram stuðnings stórfjölskyldunnar jafnvel allt fram til dauðadags. Þessir lífshættir fyrri ára voru vissulega oft mjög erfiðir en af ýmsum frásögnum má ráða að börnin voru **samofin inn í daglegt líf fjölskyldunnar, lærðu fljótt til verka og urðu mikilvægur hlekkur og þátttakendur í því að framfleyta fjölskyldunni.** Hlutverk og þátttaka barna í fjölskyldunni og í samfélaginu í heild hefur að þessu leyti breyst með nýjum atvinnu- og lífsháttum.

Þrátt fyrir að oft var litið til fermingarársins sem þáttaskil í lífi barnsins var það lögfest í Jónsbók árið 1281 að sjálfræðisaldurinn væri 16 ár sem hefur síðan haldist óbreyttur til þessa dags. Forfeður okkar hafa því verið forsjálar og tryggt börnum landsins öruggt skjól til 16 ára aldurs.

Fjölskyldan sem samofin heild

Líf og velferð barnsins er órjúfanlega tengt lífi og velferð fjölskyldunnar. Af þeim sökum hafa samtökin Barnaheill ætíð lagt mikið upp úr umræðunni um fjölskylduna og aðbúnaði hennar á Íslandi.

Færa má rök fyrir því að líf margra fjölskyldna sem samofin heild vinnu, lærdóms og tilfinninga hafi, að ýmsu leyti, verið rofin með breyttum atvinnu- og lífsháttum. Markmið hvernar fjölskyldu, nú á dögum sem áður fyrr, er að búa sér til sameiginlegt hreiður sem mótast bæði af efnahagslegum og tilfinningalegum þörfum. Erfitt getur reynst að ná því markmiði í dag með hefðbundinni verkaskiptingu kynjanna þar sem konan vinnur inniverkin og maðurinn útiverkin, á sama jarðarskíkanum. Atvinnuþátttaka kvenna hér á landi er mjög há og margar fjölskyldur bæði þurfa og vilja vinna utan veggja heimilisins. Við þetta hafa hins vegar myndast ýmis vandamál innan fjölskyldunnar oft sérstaklega hvað snertir umönnun barnanna. Rof myndast á milli daglegs lífs fjölskyldunnar og vinnu einstaklinganna innan hennar. Fjölskyldurnar reyna að vinna gegn þessu rofi t.d. með sameiginlegum tómstundum. En m.a. vegna óhóflega langs vinnudags bæði feðra og mæðra, hér á landi, reynist þetta oft vera þrautin þyngri og fjölskyldum hefur ekki verið gert auðvelt að samræma fjölskyldu- og atvinnulíf undanfarna áratugi.

Hinir breyttu lífshættir hafa með öðrum orðum haft áhrif á möguleika fjölskyldunnar til að vera samheldinn hópur einstaklinga. Í dag byggist samheldni fjölskyldunnar því ekki lengur á sameiginlegum athöfnum nema að litlu leyti heldur virðist hún fremur byggjast á því að **réttar hvers fjölskyldumeðlims sé gætt og að ákveðið jafnrétti ríki á milli einstaklinga innan hennar.** (1)

Sjálfsþurftarþúskaþur fortíðarinnar gaf einstaklingum lítið rými til einkaþarfa, nútíma atvinnuhættir ýta hins vegar undir þær þarfir. Nú þegar við þurfum að búta niður tíma okkar á milli vinnu, fjölskyldu og frítíma verður umræðan um rétt einstaklingsins æ háværarari. Það byrjaði með umræðunni um rétt einstaklingsins almennt, borgaraleg réttindi, rétt launþegans með stofnun verkalýðsfélaga o.s.fr.v. Kvannahreyfingin hefur einnig verið mjög áberandi þessa öldina og nú frá seinni heimsstyrjöld réttur barna.

Hér áður fyrr voru heimili landsins víðast mjög barnmörg en með aukinni velferð þjóðarinnar hefur börnunum fækkað þó við eigum enn hlutfallslega flest börnin á Norðurlöndunum (Noregur, Svíþjóð og Danmörk). Frumstæðari vinnubrögð fyrri alda kölluðu á margar hendur og því var framlag barna og ungmenna hér áður fyrr nauðsynlegt og vel metið. Hin hraða tækniþróun þessarar aldar hefur gert það að verkum að mun færri hendur vinna nú verkin en áður var og afkastagetan hefur margfaldast. Ein af neikvæðu afleiðingum þessarar þróunar er atvinnuleysi, ungs fólks. Ljóst er að vinnumarkaðurinn þarf ekki á ungu ófaglærðu fólki að halda nema í mjög litlum mæli. Fjölskyldur landsins bregðast við þessum breytingum með því að reyna, hver og ein eftir bestu getu, að mennta börn sín meir og betur en tíðkaðist áður fyrr. Þessar breyttu aðstæður fjölskyldunnar kalla á **nýjar og breyttar skyldur foreldra, barna og ríkisins.**

4. MANNRÉTTINDI

Þjóðaruppeldi eða skólamenntun.

6. grein Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna kveður á um það að öll börn eiga rétt á að lifa og þroskast. Þjóðir eru mismunandi vel í stakk búnar til að uppfylla ákvæði 6. greinar Barnasáttmálans en í vestrænum velferðarsamfélögum er lögð mikil áhersla á þjálfun og menntun barnsins. Álíka þróun hefur átt sér stað undanfarin ár hér á landi og ein háværa sta krafa foreldra í dag er að börnin hljóti góða menntun. En 28. og 29. grein Barnasáttmálans fjalla sérstaklega um rétt barnsins til menntunar.

Fyrr ekki svo löngu síðan þótti það góð undirstöðumenntun að hafa gagnfræðapróf sem lauk um 16 ára aldurinn. Í dag eru það víða vonbrigði ef barnið lýkur "einungis" skyldunámi. Foreldrar hvetja því börn sín til frekara náms og börnin vilja læra meira því þau vita að annars getur reynst erfitt að sjá fyrir sér í nútíma samfélagi. Ófaglærð verkamannavinna er ekki lengur á hverju strái. Jafnvel þar hafa stórvirk vinnutæki og rafeindatækni af ýmsu tagi tekið við af starfssamri og verklaginni hendi verkamannsins. Afleiðing þessa er m.a. að **börn dvelja mun lengur í foreldrahúsum en áður var venjan.**

Það er að mörgu leyti í andstöðu við það uppeldi sem tíðkast hefur hér á landi, þ.e. að gera sérhvern einstakling sjálfstæðan sem allra fyrst svo hann geti farið og séð fyrir sér sjálfur utan foreldrahúsa. Á Íslandi hefur alla tíð verið mikið lagt upp úr því að vera sjálfstæður og sjálfs síns herra, eins og Halldór Kiljan Laxness og Gunnar Gunnarsson lýsa svo meistaralega í bókum sínum. Þessi mikla löngun til sjálfstæðis er hugsanleg skýring á því hvers vegna íslensk börn eru hvött eins ákaflega til sjálfstæðis og raun ber vitni og hvers vegna við leggjum á þau meiri ábyrgð en nágrannarþjóðir okkar. (Sjá rannsókn Baldurs Kristjánssonar).

Vel má vera að slíkt uppeldi hafi verið æskilegt og nauðsynlegt hér á árum áður og ekki hefur íslensk náttúra með alla sína víðáttu skemmt fyrir við beitingu þessara uppeldisaðferða íslenskrar sveitar sem löngum hefur verið rómuð. En breyttir atvinnu- og lífnaðarhættir þéttbýlisins knýja okkur til að endurskoða þetta mynstur þjóðaruppeldisins. **Stórbreytt samfélagsgerð hefur þannig knúið foreldra til að breyta aldagömlum uppeldisaðferðum án mikils stuðnings eða skilnings yfirvalda á þessum breyttu aðstæðum barna og ungmenna á Íslandi.**

Markmið hvernar fjölskyldu er að skila af sér sjálfstæðum og heilbrigðum einstaklingum. Þau lífsgildi hafa ekkert breyst en aðferðirnar til að ná því markmiði hafa breyst. Hækkun sjálfræðisaldursins væri viðurkenning á þessum breytta veruleika og hlutverki foreldranna. Lagabreyting á Alþingi mun ekki breyta aldagömlum uppeldisaðferðum á skömmum tíma en það er vísbending um aukin skilning ríkisins á þessum breyttu uppeldisaðstæðum fjölskyldunnar.

Lagabreyting um hækkun sjálfræðisaldursins úr 16 í 18 ár myndi styrkja og verulega draga úr þeim **mótsagnakenndu kröfum** sem lagðar eru á foreldra og börn í nútíma samfélagi. Hún myndi skýra **félags- og réttarstöðu foreldra og barna** innan fjölskyldunnar og þar með draga úr því óöryggi sem hefur einkennt margar ef ekki flestar fjölskyldur landsins. Slíkt óöryggi hefur birtist í aga og hömluleysi barna og unglunga og óöryggi foreldra í uppeldishlutverki sínu. Það er e.t.v. hluti af skýringunni hvers vegna Íslendingar umbera drykkju unglunga í jafn ríkum mæli og raun ber vitni hvort sem það er niður í miðbæ Reykjavíkur, um verslunarmannahelgina eða í kaupstöðunum allt í kring um landið.

Hækkun sjálfræðisaldurs úr 16 í 18 skýrir ábyrgð foreldranna og yfirvalda gagnvart ungmenninu, jafnframt sem hún styrkir réttarstöðu barnsins. Það á rétt á vernd foreldra sinna og yfirvalda til 18 ára aldurs en á móti ber ungmenninu að lúta reglum sinnar fjölskyldu og viðeigandi yfirvalda á meðan það nýtur réttinda og verndar laganna. Hækkun sjálfræðisaldursins úr 16 í 18 ár mun einnig skýra réttarstöðu þeirra unglunga sem lenda í vanda, sem þau geta ekki ráðið fram úr sjálf með eðlilegum stuðningi frá fjölskyldu og vinum.

Stuðningur og aðhald yfirvalda við foreldra

5. 18. 26. og 27. grein Barnasáttmálans kveður á um að foreldrar bera sameiginlega ábyrgð á að ala upp barn sitt og koma því til þroska. Stjórnvöld eiga að virða og styðja foreldra og aðra sem bera ábyrgð á börnum og uppeldi þeirra og myndi hækkun sjálfræðisaldursins úr 16 í 18 ár vera stuðningur íslenskra yfirvalda við foreldra.

Slík breyting felur í sér auknar skyldur stjórnvalda gagnvart ungmönnum landsins og fjölskyldum þeirra meðal annars fjárhagslegar skuldbindingar og því er það skiljanlegt að yfirvöld þurfi að huga vel að þeim málum áður en ráðist er í að breyta lögræðislögunum. Eins og rökstutt var hér að ofan þurfa börn í nútíma vestrænum samfélögum á umönnun fjölskyldunnar að halda a.m.k. að 18 ára aldri auk starfsþjálfunar og menntunar. Atvinnuleysisstölur ungs fólks benda m.a. til þess að atvinnumarkaðurinn krefst fólks með menntun og reynslu þetta vita foreldrar og þess vegna reyna flestir eftir bestu getu að sjá fyrir börnum sínum á meðan á slíkri þjálfun

stendur. Menntun, verkleg sem bókleg, er nauðsynleg í dag og það eru foreldrnir, að stórum hluta, sem greiða fyrir menntunina.

Krafan um efnahagslegan sem siðferðislegan stuðning ríkisins við foreldra fram að 18 ára aldri er því eðlileg og í takt við nútíma aðstæður fjölskyldunnar. Útfærslan á slíkum stuðningi getur þó án efa tekið á sig ýmsar myndir.

Lokaorð.

Hornsteinn hvers þjóðfélags er fjölskyldan en við Íslendingar höfum verið svo upptekinn við að aðlaga okkur að þeim stakkaskiptum sem orðið hafa á íslensku atvinnulífi þessarar aldar að djúpar sprungur hafa myndast í hornsteininum.

Fjölskyldufólk fær flest allt of lítinn tíma, vegna langs vinnudags, til að hlúa að sínu fjölskylduhreiðri. Atvinnuþátttaka kvenna og mæðra er með því hæsta sem gerist í hinum vestræna heimi þrátt fyrir að við eigum hlutfallslega fleiri börn en nágrannaþjóðir okkar. Þá hefur þróun í hjúskaparmálum þjóðarinnar verið sú að í dag enda yfir 40% hjónabanda í skilnaði.

Af þessu mætti vera fyrir löngu ljóst að við verðum að staldra við og huga betur að fjölskyldunni. Ef það er rétt að fjölskyldan er hornsteinn hvers samfélags eru Íslendingar og íslensk yfirvöld nauðbeygð til að styrkja fjölskylduna betur en gert hefur verið undanfarna áratugi.

Eitt helsta hlutverk yfirvalda hvers lýðræðisríkis er að hlusta á borgarana en jafnframt að vera þeim leiðarljós inn í framtíðina. Þetta hafa íslensk stjórnvöld gert, að mörgu leyti, með því að tryggja okkur sæti sjálfstæðrar þjóðar, efla atvinnulífið og rjúfa einangrun landsins til þess að halda byggð í landinu. Þetta hafa allt verið mjög mikilvæg og nauðsynleg verkefni fyrir stjórnvöld að sinna.

Fjölskyldan eins og börnin býr yfir ótrúlega mikilli aðlögunarhæfni. Stakkaskiptin í íslensku samfélagi hefðu ekki getað átt sér stað án sveigjanleika fjölskyldunnar. Það er því komið að því að fjalla sérstaklega um þarfir barna og fjölskyldna þeirra. Spor í þessa átt hafa nú þegar verið stigin og hækkun sjálfræðisaldursins úr 16 í 18 ár væri eitt skref enn í þá átt.

Forsvarsmenn Barnaheilla telja að uppeldi barna og réttindi þeirra hafi nú um alllangt skeið verið töluvert ábótavant hér á landi og tími sé komin til að staldra við og huga betur að velferðar- og réttindamálum barna og ungmenna þessa lands. Hækkun sjálfræðisaldursins úr 16 í 18 ár teljum við vera **jákvæða breytingu** fyrir velferð og réttindi þorra ungmenna hér á landi sem annars staðar og muni vera styrkur fyrir fjölskyldur landsins.

Reykjavík 20.11.96

Virðingarfyllst,
f.h. Barnaheilla.

Kristín Jónasdóttir, framkv.stjóri.

1

Þessi afstaða kom skýrt fram á ráðstefnu á Möltu um fjölskylduna sem undirrituð sótti fyrir um tveim árum síðan á ári fjölskyldunnar 1994. En Barnaheill hlaut, ásamt fjórum öðrum, félagasamtökum styrk frá Landsnefndinni um Ár fjölskyldunnar til að sækja ráðstefnu Sameinuðu þjóðanna um fjölskylduna. Ein af meginspurningum ráðstefnunnar var: Hvernig ber að efla fjölskylduna? Flestir fyrirlesararnir töldu það nauðsynlegt að jafna stöðu kynjanna til að efla mátt fjölskyldunnar. Gagnkvæm virðing kynjanna leiddi til gagnkvæmrar virðingar á milli fjölskyldumeðlima, ekki síst gagnvart barninu. **Heilbrigði fjölskyldunnar væri best varðveitt ef gætt væri til jafns að réttindum og skyldum allra meðlima fjölskyldunnar. Konunnar, karlmannsins og barnsins.**